

Zygmunt Dulczewski

Sprawozdanie z prac Sekcji Socjograficznej Instytutu Zachodniego w Poznaniu

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 12, 307-308

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

K R O N I K A P O L S K A

SEKCJA SOCJOLOGICZNA POLSKIEGO TOWARZYSTWA FILOZOFICZNEGO

W czerwcu 1956 r. została wyloniona w ramach Polskiego Towarzystwa Filozoficznego Sekcja Socjologiczna. Sekcja zrzesza pracowników naukowych zajmujących się badaniami socjologicznymi, jak również sympatyków i zainteresowanych uprawianiem i rozwojem socjologii w Polsce. Sekcja Socjologiczna PTF reprezentuje oficjalnie socjologię polską na forum międzynarodowym poprzez członkostwo w International Sociological Association. W grudniu 1957 r. Sekcja została przekształcona w Polskie Towarzystwo Socjologiczne.

WZŃOWIENIE POLSKIEGO INSTYTUTU SOCJOLOGICZNEGO

29 listopada 1956 r. w Łodzi odbyło się po wieloletniej przerwie zebranie zarządu Polskiego Instytutu Socjologicznego. Zebrani wskazali na konieczność zreaktywowania PIS jako organizacji zrzeszającej osoby i instytucje zainteresowane badaniami społecznymi i prowadzące aktualnie lub podejmujące takie badania. Przedmiotem zebrania było rozpatrzenie potrzeb i możliwości nawiązania współpracy i wymiany informacji zarówno w środowisku socjologicznym, jak i z instytucjami oraz osobami prowadzącymi aktualnie badania o problematyce społecznej.

SPRAWOZDANIE Z PRAC SEKCJI SOCJOGRAFICZNEJ INSTYTUTU ZACHODNIEGO W POZNANIU

Sekcja Socjograficzna Instytutu Zachodniego w Poznaniu powołana została do życia dnia 1 czerwca 1956 r. Do najważniejszych zadań sekcji należało wznowienie badań socjograficznych na Ziemiach Odzyskanych. Badania te zapoczątkowały ośrodki socjologii na uniwersytetach w 1945 roku i prowadziły je z małymi przerwami do r. 1950. Wyniki badań nie zostały dotychczas ogłoszone. Sekcja Socjograficzna IZ postanowiła nawiązać do dorobku ośrodków uniwersyteckich i zachęcić uczestników ówczesnych badań do publikacji ich prac i materiałów. W tym celu w ramach wydawnictw Instytutu Zachodniego utworzono nową serię wydawniczą pn. „Ziemie Zachodnie — Studia i materiały” przewidzianą dla prac typu socjograficznego. Tematyka prac serii obejmie procesy migracji ludności, zagadnienia osadnictwa, adaptacji osadników pod względem społecznym, kulturalnym i gospodarczym, zagadnienie repolonizacji ludności rodzimej, organizowania się nowych społeczności ludzkich, zagadnienia przemian społeczno-kulturalnych towarzyszących procesom tworzenia nowego ustroju społecznego. „Studia i materiały Instytutu Zachodniego — pisze Dyrekcja w przedmowie do pierwszego tomu serii — to jedna z prób gromadzenia wyczerpującej wiedzy o Ziemiach Odzyskanych, podjęta z myślą, by wiedza ta służyła w całej rozciągłości praktyce naszego życia społeczno-politycznego. Ze zbiornicy prawd żywych o Ziemiach Odzyskanych powinni korzystać jak najobficiej politycy, działacze społeczni oraz wszyscy, którzy nie wahają się brać odpowiedzialności za przyszłość naszej Opolszczyzny, Dolnego Śląska, Ziemi Lubuskiej,

Pomorza Zachodniego oraz Warmii i Mazur". Jako pierwsza pozycja serii socjograficznej ukazała się książka Stefana Nowakowskiego pt. *Adaptacja ludności na Śląsku Opolskim*¹. Dalsze pozycje obejmą prace i materiały socjologów warszawskich powstałe w wyniku badań prowadzonych na Opolszczyźnie oraz na Warmii i Mazurach pod kierunkiem prof. S. Ossowskiego, grupy socjologów krakowskich poświęcone Warmii i Mazurom a powstałe w wyniku badań prowadzonych pod kierunkiem prof. K. Dobrowolskiego oraz poszczególne prace socjologów poznańskich obrazujące wyniki badań prowadzonych na Ziemi Lubuskiej i na Pomorzu Zachodnim.

W sierpniu 1956 roku Sekcja Socjograficzna Instytutu Zachodniego zorganizowała badania terenowe nad zagadnieniem osadnictwa rybackiego na Pomorzu Zachodnim. W badaniach uczestniczył pracownik naukowy Instytutu dr Zygmunt Dulczewski oraz osoby zaangażowane na pracach zleconych. Terenem badań były osiedla rybackie w Ustce, Darlowie i Kołobrzegu — w woj. koszalińskim. W następnych latach projektuje się rozszerzenie badań na osiedla woj. szczecińskiego. Bardziej szczegółowe sprawozdanie z tych badań ogłoszono w „Przeglądzie Zachodnim” (nr 2/57).

W grudniu 1956 Sekcja ogłosiła konkurs na „Pamiętnik osadnika Ziem Odzyskanych”. Treść i warunki konkursu opublikowano za pośrednictwem prasy i radia, za pośrednictwem plakatów rozesłanych do większości miast Ziem Odzyskanych oraz listów skierowanych do kierowników szkół podstawowych w większych ośrodkach wiejskich. Termin składania prac upłynął 1 kwietnia 1957. Celem konkursu było zebranie materiałów do zagadnienia osadnictwa w latach 1945—1957. Bardziej wartościowe pamiętniki będą publikowane w ramach serii socjograficznej.

Ogłoszenie konkursu wiąże się z głównym tematem pracy naukowej Sekcji, którym jest zagadnienie osadnictwa. W roku 1957 Sekcja rozpoczęła cykl wieloletnich badań terenowych nad osadnictwem. Latem 1957 r. grupa socjologów poznańskich przeprowadziła badania w woj. zielonogórskim. W następnych latach projektuje się rozszerzenie prac badawczych na pozostałe tereny Ziem Odzyskanych przy współpracy wszystkich ośrodków socjologicznych.

Zygmunt Dulczewski

PRACE BADAWCZE ZAKŁADU SOCJOLOGII I HISTORII KULTURY PAN

W pracach badawczych Zakładu wyodrębnić można trzy ściśle zresztą powiązane dziedziny: 1. badania z zakresu historii kultury operujące analizą czasopiśmiennictwa, publicystyki i różnych materiałów historycznych, 2. socjologiczne badania życia społecznego i kultury Polski współczesnej oraz 3. analiza współczesnych teorii socjologicznych.

Badania operujące materiałami historycznymi zmierzają do oświetlenia zagadnień dotyczących charakteru i przeobrażeń kultury intelektualnej Polski w XIX i XX w. W szczególności koncentrują się one na takich socjologicznie ważnych aspektach, jak formowanie się ośrodków życia intelektualnego, kształtowanie się i funkcje opinii publicznej i czasopism jako jej organów, inteligencja i jej rola w życiu narodowym. Badania w stadium obecnym noszą głównie charakter monograficzny. Gromadzą one materiały do przedstawienia procesów formowania się nurtów intelektualnych i ideologicznych, przygotowując podstawę do syntetycznych ujęć i zestawień historyczno-porównawczych. Wśród prac Zakładu znajdują się studia nad grupami intelektualnymi (redakcja „Tygodnika Wileńskiego” z początków XIX w., redakcje „Biblioteki Warszawskiej” i „Dziennika Warszawskiego” z połowy tego stulecia), studia nad sylwetkami i poglądami myślicieli, twórców i działaczy kulturalnych, studia nad wybranymi przedstawicielami socjo-